

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัด และปัญหาในการจัดงานวิชาการ ภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดน่าน โดยใช้เครื่องมือ ในการวิจัย คือ แบบศึกษาเอกสาร แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการ วิจัยได้แก่ โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดน่าน โดยใช้ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 50 ของจำนวนโรงเรียนแต่ละขนาดในแต่ละอำเภอ ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูหัวหน้าวิชาการโรงเรียน และครูผู้สอน ส่วนการสัมภาษณ์นั้น สุ่ม โรงเรียน ขนาดละ 1 โรงเรียน ในแต่ละอำเภอ/กิ่งอำเภอ ผู้ให้สัมภาษณ์ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร

จากการวิเคราะห์เอกสารพบว่า

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดน่านและสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอ/กิ่งอำเภอ ในจังหวัดน่าน ได้กำหนดนโยบายและแนวดำเนินงานการจัดงาน วิชาการอย่างชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามจุดหมายของ หลักสูตร ปรับปรุงระบบบริหารและการนิเทศการศึกษาให้สอดคล้องกันทุกระดับ ตลอดจน สนับสนุนกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่าง ๆ ให้ดำเนินการอย่างจริงจังในระดับโรงเรียน ทั้งนี้ ได้จัดทำโครงการต่าง ๆ ที่ส่งเสริมสนับสนุนให้งานวิชาการในโรงเรียนพัฒนาและรุดหน้า ยิ่งขึ้น อาทิเช่น โครงการเร่งรัดคุณภาพการศึกษา การจัดหาสื่อการเรียนการสอนตาม หลักสูตร การอบรมครูผู้สอนกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ การจัดมุมหนังสือและห้องสมุด โรงเรียน และโครงการพิเศษอื่น ๆ ที่ส่งเสริมการใช้หลักสูตรในโรงเรียน งบประมาณ ในโครงการเหล่านี้ ได้รับสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

ส่วนการดำเนินงานนั้น กิจกรรมและโครงการต่าง ๆ จะแตกต่างกันไปตามสภาพปัญหา และความต้องการของแต่ละอำเภอ/กิ่งอำเภอ ทั้งนี้ได้ยึดถือนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดน่าน เป็นกรอบทิศทางในการปฏิบัติ

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์

2.1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามและผู้ให้สัมภาษณ์ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นผู้บริหาร โรงเรียน ส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง อายุระหว่าง 31-40 ปี อายุราชการ 21 ปีขึ้นไป วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี และดำรงตำแหน่งครูใหญ่ ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครูหัวหน้าวิชาการ โรงเรียนและครูผู้สอนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย อายุระหว่าง 31-40 ปี อายุราชการ 11-15 ปี มีวุฒิทางการศึกษาในระดับปริญญาตรี ส่วนผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง อายุระหว่าง 31-40 ปี อายุราชการระหว่าง 16-20 ปี วุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาตรี และดำรงตำแหน่งครูใหญ่

2.2 สภาพการจัดและปัญหาในการจัดงานวิชาการภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดน่าน

2.2.1 งานหลักสูตรและการนำหลักสูตร ไปใช้

พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีเอกสารหลักสูตรเพื่อให้บริการแก่นักเรียนในโรงเรียนครบ อาทิเช่น หนังสือแบบเรียน คู่มือครู แผนการสอน หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ตลอดจน เครื่องมือวัดจุดประสงค์การเรียนรู้ และหนังสือส่งเสริมการอ่าน เมื่อพิจารณาตามขนาดของโรงเรียนแล้วจะพบว่า โรงเรียนแต่ละขนาดจะมีเอกสารหลักสูตรเหล่านี้ใกล้เคียงกัน โดยได้รับจากหน่วยงานต้นสังกัดเป็นส่วนใหญ่ การสร้างความเข้าใจกับบุคลากรในโรงเรียนเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร โรงเรียนส่วนใหญ่จัดส่งครู เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับหลักสูตรและศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตรด้วยตนเอง เมื่อพิจารณาตามขนาดของโรงเรียนแล้วส่วนใหญ่จะใช้วิธีการดังกล่าว

ยกเว้นโรงเรียนขนาดใหญ่ที่ให้นักลากรในโรงเรียนทำความเข้าใจหลักสูตรด้วยตนเองมากกว่าวิธีอื่น ๆ การประชาสัมพันธ์หลักสูตรกับชุมชน โรงเรียนทุกขนาดส่วนใหญ่ใช้วิธีประชุมชี้แจง ส่วนการนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียนนั้น โรงเรียนส่วนใหญ่ยึดหลักสูตรเป็นหลักในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน แต่ยืดหยุ่นตามสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น ยกเว้นโรงเรียนขนาดกลางซึ่งส่วนใหญ่ยึดคู่มือครูและแผนการสอนเป็นหลักในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน นอกจากนี้ การปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นนั้น ส่วนใหญ่ใช้การอภิปรายร่วมกันของคณะครูอาจารย์ในโรงเรียน ยกเว้นโรงเรียนขนาดกลาง ซึ่งส่วนใหญ่ใช้วิธีการประชุมเชิงปฏิบัติการก่อนเปิดภาคเรียน

ส่วนปัญหาในการจัดงานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้นั้น ส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณในการจัดหาหลักสูตร และเอกสารหลักสูตรมีจำกัด เอกสารหลักสูตรในโรงเรียนมีไม่เพียงพอ และหลักสูตรไม่สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโรงเรียนขนาดกลาง ขนาดเล็ก และขนาดเล็กมาก โรงเรียนขนาดใหญ่ส่วนใหญ่นั้น ปัญหาส่วนใหญ่ได้แก่ เอกสารหลักสูตรมีไม่เพียงพอ และบุคลากรในโรงเรียนไม่สนใจศึกษาเอกสารหลักสูตรที่มีอยู่ ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่ส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับ การให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรแก่ครูอาจารย์ไม่ทั่วถึง และหน่วยงานที่จะให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรแก่ครูอาจารย์ในโรงเรียนมีน้อย

2.2.2 งานการเรียนการสอน

การจัดครูเข้าสอนพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้จัด โดยจัดตามความรู้ ความสามารถ ความถนัด และความสนใจของครู การจัดการวางสอนโรงเรียนส่วนใหญ่ คณะครูร่วมกันจัด ยกเว้นโรงเรียนขนาดใหญ่ส่วนใหญ่เป็นหน้าที่ของครูวิชาการ โรงเรียนเป็นผู้จัด ทั้งนี้ ได้จัดโดยกำหนดคาบเวลาเรียนให้ยืดหยุ่นได้ จัดตามโครงสร้างของหลักสูตรกำหนดและจัดตามความเหมาะสมของเนื้อหาวิชา และยังพบว่าในโรงเรียนขนาดใหญ่มากจะจัดการวางสอนเป็นรายสัปดาห์ คายตัวตลอดปีการศึกษา ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโรงเรียนส่วนใหญ่มีการ

เตรียมการสอนก่อนสอน ทั้งนี้ ได้จัดตามเนื้อหาของบทเรียนแต่ยึดหยุ่นได้ตามเหตุการณ์ สภาพท้องถิ่น เน้นกระบวนการกลุ่ม เลือกวิธีสอนที่เหมาะสมกับจุดประสงค์และเนื้อหา และยึดตามแผนการสอน คู่มือครูของกรมวิชาการ การให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนแก่ครู อาจารย์ในโรงเรียนนั้น โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้วิธีการแนะนำครู อาจารย์ นำผลการวัดและประเมินผลการเรียนมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน การให้ความรู้ในการวางแผนการปฏิบัติการสอน และการประชุมปฏิบัติการเกี่ยวกับการ จัดกิจกรรมการเรียนการสอน สำหรับการจัดสาธิตการสอนนั้น โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้ วิธีการให้ครูศึกษาดูงานการสอนของครูที่สอนดีเด่นในโรงเรียนอื่น และเชิญวิทยากร ภายนอก/ผู้เชี่ยวชาญมาสาธิต ส่วนการสอนซ่อมเสริมโรงเรียนส่วนใหญ่ใช้วิธีสอนแบบ ตัวต่อตัว ให้ทำกิจกรรมเพิ่มเติม และใช้การสอนเป็นกลุ่มย่อย นอกจากนี้ยังพบว่าใน โรงเรียนขนาดใหญ่มากนอกจากจะใช้วิธีดังกล่าวแล้ว ยังใช้บทเรียนสำเร็จรูปและใช้ สมุดแบบฝึกหัด เรียนด้วยตนเอง เทคนิคหรือวิธีการในการวินิจฉัยเด็กเพื่อจัดสอนซ่อมเสริม นั้น โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้วิธีการสังเกต การตรวจสมุดแบบฝึกหัด ใช้ข้อทดสอบที่ครู สร้างขึ้น และการสัมภาษณ์

ส่วนปัญหาในการจัดงานการเรียนการสอนนั้น โรงเรียน ส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนครูในกลุ่มประสบการณ์พิเศษ และครูไม่สามารถ ใช้กระบวนการกลุ่มมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ยกเว้น โรงเรียนขนาดใหญ่มากนอกจากจะมีปัญหาดังกล่าวแล้วยังพบว่ามีปัญหาเกี่ยวกับการจัดครู เข้าสอนไม่ตรงกับความรู้ ความถนัด และประสบการณ์ และครูไม่ใช้สื่อการสอนประกอบ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

2.2.3 งานสื่อการเรียนการสอน

การศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการเพื่อการ จัด สื่อการเรียนการสอน โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้วิธีการสำรวจ/สอบถาม ความต้องการการใช้สื่อการเรียนการสอนของครู และสำรวจจำนวน/ประเภทสื่อการเรียนการสอนของ โรงเรียน สื่อการเรียนการสอนที่มีอยู่ในโรงเรียนนั้น ส่วนใหญ่จัดซื้อโดยใช้เงินงบประมาณ

และยืมจากศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน นอกจากนี้ยังพบว่า ในโรงเรียนขนาดใหญ่มากและขนาดใหญ่ นอกจากจะจัดให้มีโดยวิธีดังกล่าวและยังให้ครูอาจารย์ผู้สอนประจำชั้น/วิชา จัดทำขึ้นด้วย การใช้สื่อการเรียนการสอนนั้น ส่วนใหญ่ใช้เป็นประจำทุกครั้งที่ทำการสอน และใช้ตามวัสดุและสื่อการเรียนการสอนที่มีอยู่ ส่วนวิธีการกระตุ้นส่งเสริมให้ครูใช้สื่อการเรียนการสอนส่วนใหญ่ใช้วิธีส่งเสริม สนับสนุนให้ครูผลิตสื่อการเรียนการสอนใช้เอง และการประชุมชี้แจง ยกเว้นโรงเรียนขนาดเล็ก นอกจากจะใช้วิธีประชุมชี้แจงแล้วยังได้ สนับสนุนงบประมาณในการจัดสื่อการเรียนการสอนอีกด้วย โรงเรียนส่วนใหญ่มีศูนย์/ห้อง บริการสื่อการเรียนการสอนโดยเฉพาะ และได้จัดทำทะเบียนบัญชีเป็นหมวดหมู่ ในการ เก็บ บำรุงรักษาสื่อการเรียนการสอน โรงเรียนส่วนใหญ่ให้เจ้าหน้าที่ศูนย์/ห้องสื่อเป็น ผู้เก็บบำรุงรักษา ยกเว้นโรงเรียนขนาดเล็กมากส่วนใหญ่ให้ครูอาจารย์แต่ละคนเก็บบำรุง รักษาเอง ส่วนการติดตามและประเมินผลการใช้สื่อ โรงเรียนส่วนใหญ่ประเมินจากการ สังเกตการสอนในชั้นเรียน และตรวจสอบจากทะเบียนการใช้สื่อ

ส่วนปัญหาในการจัดงานสื่อการเรียนการสอนนั้น

โรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณในการจัดสื่อการเรียนการสอนมีจำนวนจำกัด และครูอาจารย์บางท่านขาดความรู้ และทักษะในการผลิตสื่อการสอน นอกจากนี้ยังพบว่า ในโรงเรียนขนาดใหญ่มากนอกจากจะมีปัญหาเกี่ยวกับครู อาจารย์บางท่าน ขาดความรู้ และทักษะในการผลิตสื่อแล้ว ยังขาดแหล่งวิทยากรในการศึกษาค้นคว้า เพื่อการผลิตและ พัฒนาสื่อการสอนอีกด้วย

2.2.4 งานด้านการวัดและประเมินผล

โรงเรียนส่วนใหญ่เตรียมครูให้มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับระเบียบการวัดและประเมินผล โดยผู้บริหาร/ครูวิชาการโรงเรียนเป็นผู้ชี้แจง และจัดบริการหนังสือให้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ส่วนการจัดทำแบบวัดผลการเรียนการสอน ในแต่ละภาคเรียนนั้น ส่วนใหญ่จัดทำในระดับกลุ่มโรงเรียน สำหรับกิจกรรมในการสร้าง เครื่องมือเพื่อใช้ในการวัดผลการเรียนรู้ตามจุดประสงค์โรงเรียนส่วนใหญ่จัดบริการ เอกสารให้ครู อาจารย์ศึกษาด้วยตนเอง และจัดประชุมปฏิบัติการ โรงเรียนมีการวัดผล

และประเมินผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ใน ป.02 ตลอดจนใช้วิธีการวัดผลหลาย ๆ วิธี เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ สอบถาม โดยเฉพาะในโรงเรียนขนาดใหญ่มักมีการวิเคราะห์ผล การประเมินแล้วแจ้งให้นักเรียนทราบถึงสถานภาพของตนเอง โดยใช้กราฟ แสดงให้เห็นอีกด้วย นอกจากนี้ยังนำผลการวัดและประเมินไปใช้ในการปรับปรุงกิจกรรม การเรียนการสอน และใช้เป็นข้อมูลในการจัดสอนซ่อมเสริม

ส่วนปัญหาในการจัดการงานการวัดและประเมินผลนั้น โรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหากับ ไม่มีการวิเคราะห์ข้อสอบเพื่อนำมาปรับปรุง ขาดวัสดุ และเครื่องอำนวยความสะดวกในการสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผล และไม่สามารถสร้างเครื่องมือวัดผลให้ทุกกลุ่มประสบการณ์และทุกชั้นเรียนได้

2.2.5 งานห้องสมุด

วิธีการสำรวจความต้องการในการใช้ห้องสมุดหรือมุมหนังสือเพื่อการเรียนการสอน โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้วิธีการประชุมก่อนเปิดภาคเรียน และศึกษาจากสถิติการใช้และการยืมหนังสือ ลักษณะของห้องสมุดนั้น โรงเรียนส่วนใหญ่จัดห้องสมุดเป็นเอกเทศโดยใช้ห้องใดห้องหนึ่งของอาคารเรียน และจัดให้มีมุมหนังสืออยู่เป็นส่วนหนึ่งของทุกห้องเรียน ยกเว้นโรงเรียนขนาดใหญ่มีส่วนอาคารห้องสมุดเป็นเอกเทศ และโรงเรียนขนาดเล็กมากนอกจากจะใช้ห้องใดห้องหนึ่งเป็นห้องสมุดแล้วยังจัดห้องสมุดอยู่ร่วมกับห้องพิเศษอื่น ๆ ส่วนลักษณะการจัดหนังสือในห้องสมุดนั้น โรงเรียนจัดหนังสือแยกเป็นกลุ่มประสบการณ์ของหลักสูตรประถมศึกษา นอกจากนี้ยังจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการใช้ห้องสมุดซึ่งส่วนใหญ่จัดให้นักเรียนได้ค้นคว้ารายงาน จัดกิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ กิจกรรมแข่งขันการอ่านฯ เขียน และจัดนิทรรศการแนะนำหนังสือใหม่ การบำรุงรักษาและซ่อมแซมหนังสือในห้องสมุดส่วนใหญ่เป็นความรับผิดชอบของครูบรรณารักษ์ และนักเรียนที่ทำหน้าที่ดูแลห้องสมุด ยกเว้นโรงเรียนใหญ่ซึ่งเป็นที่ของครูบรรณารักษ์โดยตรง และในโรงเรียนขนาดเล็กมาก คณะครูทั้งโรงเรียนรับผิดชอบในส่วนนี้ร่วมกัน โรงเรียนส่วนใหญ่เปิดบริการห้องสมุดระหว่างพักกลางวัน และตอนเช้าก่อนเข้าเรียน ยกเว้นโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดใหญ่ ให้บริการตลอดเวลาราชการ

ส่วนปัญหาในการจัดห้องสมุดนั้น โรงเรียนส่วนใหญ่

มีปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณมีจำกัดไม่เพียงพอในการจัดหาหนังสือและเอกสารค้นคว้าสำหรับครูและนักเรียน ขาดเจ้าหน้าที่และรับผิดชอบห้องสมุดโดยเฉพาะ และห้องสมุดมีสภาพไม่เหมาะสมและไม่เอื้ออำนวยต่อการค้นคว้า

2.2.6 งานนิเทศการศึกษา

การเตรียมการจัดนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียนนั้น

โรงเรียนส่วนใหญ่เตรียมการโดยผู้บริหารจัดประชุมชี้แจงให้ครูเห็นความสำคัญและยอมรับการนิเทศ และศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาผู้รับผิดชอบในการนิเทศได้แก่ ผู้บริหาร โรงเรียน ศึกษานิเทศก์อำเภอ/กิ่งอำเภอ และครูวิชาการ โรงเรียนเป็นผู้นิเทศ ยกเว้นโรงเรียนขนาดใหญ่มาก และขนาดใหญ่ นอกจากจะมีบุคคลดังกล่าวทำหน้าที่นิเทศแล้ว ยังมีผู้ช่วยผู้บริหาร โรงเรียนทำหน้าที่นิเทศด้วย ส่วนการวางแผนนิเทศการสอนนั้น ส่วนใหญ่จัดทำเป็นแผนปฏิบัติการ เทคนิคหรือวิธีการที่โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้ในการนิเทศการสอน ได้แก่ การเยี่ยมชั้นเรียน การสังเกตการสอนในชั้นเรียน การตรวจบันทึกการสอน และการประชุมชี้แจง นอกจากนี้ยังส่งเสริมสนับสนุนให้ครูอาจารย์มีส่วนร่วมในการจัดนิเทศการสอน โดยจัดหาหนังสือ เอกสารที่เกี่ยวข้องให้ครูได้ศึกษาและสนับสนุนให้ครูจัดนิเทศการสอนตามความสามารถ และร่วมเป็นคณะกรรมการนิเทศ ซึ่งในโรงเรียนขนาดใหญ่มากนั้นให้ครูเป็นผู้นิเทศการสอนด้วย ทั้งนี้โรงเรียนส่วนใหญ่จัดให้มีสมุดบันทึกการนิเทศ และแบบสังเกตการสอนในชั้นเรียนเป็นสื่อและเครื่องมือในการนิเทศ ส่วนกิจกรรมที่ใช้ในการนิเทศงานวิชาการนั้น โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้วิธีการเยี่ยมชั้นเรียน สังเกตการสอนในห้องเรียน การประชุมทางวิชาการประจำเดือน การให้คำปรึกษาหารือ และให้ครูได้ศึกษาคำราและเอกสารทางวิชาการ

ปัญหาในการจัดงานนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนนั้น

โรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับขาดบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ให้คำปรึกษาหารือนิเทศงานวิชาการ โดยเฉพาะ และไม่มีการสร้างสื่อเครื่องมือนิเทศคงใช้วิธีนิเทศโดยการบอกกล่าวเพียงอย่างเดียว

2.2.7 งานด้านวางแผนและกำหนดวิธีดำเนินงาน

วิธีการที่ใช้ในการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการเพื่อวางแผนงานวิชาการนั้น โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้บุคลากรในโรงเรียนระดมสมองปรึกษาหารือ และสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง ผู้รับผิดชอบในการวางแผนงานวิชาการส่วนใหญ่ให้ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้รับผิดชอบร่วมกับครูหัวหน้าวิชาการโรงเรียน และให้ครูทุกคนมีส่วนร่วม ยกเว้นโรงเรียนขนาดใหญ่มากมีคณะกรรมการฝ่ายวิชาการของโรงเรียนร่วมด้วย ทั้งนี้ในส่วนของครูอาจารย์ที่มีส่วนร่วมนั้น ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของโรงเรียน ตลอดจนการจัดทำโครงการและดำเนินงานตามโครงการ ส่วนข้อมูลที่นำมาใช้ในการวางแผนงานวิชาการนั้น โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้ข้อมูลดังต่อไปนี้คือ ระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวนและอัตราการเข้าชั้น และโครงการต่าง ๆ ที่ส่งเสริมงานวิชาการ การดำเนินการวางแผนงานวิชาการ โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้ขั้นตอนที่สำคัญดังต่อไปนี้คือ ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ กำหนดปัญหาและความต้องการ กำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมาย จัดทำปฏิทินปฏิบัติงาน กำหนดบุคลากรผู้รับผิดชอบ และจัดทำแผนเป็นรูปเล่ม ส่วนลักษณะของโครงการในแผนงานวิชาการนั้น โรงเรียนส่วนใหญ่จัดโครงการเกี่ยวกับงานห้องสมุด งานการเรียนการสอน งานนิเทศ การศึกษาภายในโรงเรียน งานสื่อการเรียนการสอน และงานวัดและประเมินผล ผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานนั้น ส่วนใหญ่ทางโรงเรียนมอบหมายให้ผู้รับผิดชอบโครงการเป็นผู้ดำเนินงาน ยกเว้นโรงเรียนขนาดเล็กมากส่วนใหญ่มอบหมายให้เป็นหน้าที่ของฝ่าย/งานวิชาการของโรงเรียน การประเมินแผนงาน/โครงการ โรงเรียนส่วนใหญ่ได้กำหนดระยะเวลาในการประเมิน กำหนดวิธีการประเมิน และกำหนดบุคคลที่จะทำการประเมิน ดำเนินการประเมิน และจัดทำรายงานการประเมิน

ส่วนปัญหาในการจัดงานด้านวางแผนและกำหนดวิธีดำเนินงานนั้น โรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถในการวางแผนงานวิชาการ และไม่สามารถดำเนินงานตามโครงการที่กำหนดไว้ได้เพราะมีโครงการมากเกินไป

2.2.8 งานส่งเสริมการสอน

กิจกรรมส่งเสริมหลักสูตรที่โรงเรียนส่วนใหญ่จัด ได้แก่ กิจกรรมอาหารกลางวันของนักเรียน กิจกรรมประจำปีไทย กิจกรรมลูกเสือ-ยุวกาชาด กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพอนามัย และกิจกรรมสหกรณ์ ทั้งนี้ได้มีการกำหนดบุคลากรรับผิดชอบแต่ละกิจกรรม กำหนดรายละเอียดของกิจกรรมไว้อย่างชัดเจน เพื่อสะดวกในการดำเนินงาน ส่วนกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอนในห้องเรียนนั้น โรงเรียนส่วนใหญ่จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน/เขียน กิจกรรมสอนซ่อมเสริม กิจกรรมคิดเลขเร็ว และกิจกรรมแข่งขันตอบปัญหา ผู้รับผิดชอบในการจัดกิจกรรมเหล่านี้ได้แก่ คณะครูทุกคนร่วมกัน จัด สำหรับวิธีการสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมส่งเสริมการสอนนั้น โรงเรียนส่วนใหญ่จัดส่งครูเข้ารับการอบรมทางวิชาการ จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ อำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรม และจัดหาเอกสารคู่มือครูต่าง ๆ ให้ครูได้ศึกษาค้นคว้า

ปัญหาในการจัดงานส่งเสริมการสอน โรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับขาดงบประมาณในการดำเนินงาน ขาดสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ต่าง ๆ ที่เอื้ออำนวยในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการสอน และขาดบุคลากรที่มีความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ โดยเฉพาะ ยกเว้นโรงเรียนขนาดใหญ่มากที่นอกจากจะมีปัญหาเกี่ยวกับขาดงบประมาณในการดำเนินงานแล้ว ปัญหาอีกประการหนึ่งก็คือ ชุมชนไม่มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมส่งเสริมหลักสูตรของโรงเรียน

2.2.9 งานประชุมอบรมทางวิชาการ

การสำรวจความต้องการของครูที่จะเข้าอบรมทางวิชาการ โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้วิธีประชุม สอบถามความต้องการ และใช้แบบสอบถาม/แบบสำรวจ สำหรับการวางแผนจัดประชุมอบรมทางวิชาการ โรงเรียนได้จัดทำโครงการให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ และสำรวจความต้องการจำเป็นในเรื่องที่ครูต้องเพิ่มพูนความรู้และทักษะวิชาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง โรงเรียนให้ครูอาจารย์มีส่วนร่วมในการวางแผน การเลือกสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ตลอดจนเลือกกิจกรรมวิธีการที่จะใช้ในการประชุมอบรม ส่วนเรื่องหรือหัวข้อที่โรงเรียนจัดประชุมอบรมนั้น ส่วนใหญ่เป็น

เรื่องเกี่ยวกับการเรียนการสอน การจัดทำสื่อ การวัดและประเมินผล และเรื่องเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา ในการจัดประชุมอบรมนั้น ส่วนใหญ่จัดร่วมกับกลุ่มโรงเรียน นอกจากนี้ทางโรงเรียนยังได้จัดประชุมประจำเดือนทางวิชาการ ซึ่งส่วนใหญ่ใช้วิธีประชุมชี้แจงและการประชุมแบบระดมความคิด สำหรับการติดตามประเมินผลครูที่เข้าประชุมอบรมทางวิชาการ โรงเรียนได้สังเกตการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการประชุมอบรม และให้ครูที่เข้ารับการอบรมนำมาถ่ายทอดแก่ครูคนอื่นในโรงเรียน

ปัญหาในการจัดงานประชุมอบรมทางวิชาการ โรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณในการจัดประชุมอบรมทางวิชาการมีจำกัดไม่เพียงพอและขาดสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ในการจัดประชุมอบรม ยกเว้นโรงเรียนขนาดใหญ่มาก ส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับขาดแหล่งวิทยากรในการให้ความรู้ ในการประชุมอบรมแต่ละครั้ง และครูผู้สอนไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดหัวข้อประชุมอบรมทางวิชาการ

อภิปรายผล

จากการวิจัยเกี่ยวกับการจัดงานวิชาการภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด : การศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดน่าน มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

สภาพและปัญหาในการจัดงานวิชาการภายในโรงเรียนประถมศึกษา

1. งานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตร ไปใช้

จากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่จัดให้มีเอกสารหลักสูตรที่จำเป็นต่อการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ หนังสือแบบเรียน คู่มือครู แผนการสอน หลักสูตร และเครื่องมือวัดจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยหน่วยงานต้นสังกัดแจกให้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ไพจิตร ดิสเสถียร (2530) ที่ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการใช้หลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรของครูประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี ที่พบว่า เอกสารหลักสูตรที่โรงเรียนจัดให้มีและใช้เป็นประจำ ได้แก่ หนังสือเรียน คู่มือครู/คู่มือการสอน และแผนการสอน เอกสารเหล่านี้ถือว่ามีความสำคัญต่อการนำหลักสูตร

ไปใช้ในระดับโรงเรียนเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้ องค์การ อินทรมพรรย (2532) ได้กล่าวไว้ว่า เอกสารหลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญ และจำเป็นจะต้องมีไว้ในโรงเรียน เพื่อให้ครู ผู้บริหาร โรงเรียน และผู้เกี่ยวข้อง ใช้เป็นคู่มือในการปฏิบัติงาน แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า ในขณะที่เดียวกันโรงเรียนส่วนใหญ่ก็ประสบปัญหาเกี่ยวกับ งบประมาณในการจัดหาหลักสูตร และเอกสารหลักสูตรมีจำกัด ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า เอกสารหลักสูตรดังกล่าว กรมวิชาการซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการสร้างหลักสูตร เป็นผู้ผลิตและแจกให้ทุกโรงเรียน ในระยะเริ่มแรกของการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 แต่ในปัจจุบันนี้ เอกสารหลักสูตรดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติให้โรงเรียน สามารถจัดหาได้ โดยใช้งบประมาณที่ได้รับเป็นค่าวัสดุการศึกษา ซึ่งงบประมาณดังกล่าว แต่ละโรงเรียนจะได้รับตามสัดส่วนของจำนวนนักเรียน โดยเฉลี่ยประมาณ 40-60 บาท ต่อนักเรียน 1 คน งบประมาณในส่วนนี้จะต้องนำไปจัดซื้อ วัสดุ อุปกรณ์ ที่จำเป็นต่อการจัดการเรียนการสอน ถึงแม้ว่าทางสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดน่านจะจัดสรร งบประมาณดังกล่าวให้โรงเรียนขนาดเล็กและเล็กมากโดยไม่ได้คิดคำนวณจากจำนวนนักเรียนก็ตาม งบประมาณที่ได้รับในส่วนนี้ก็ยังไม่พอเพียงต่อการดำเนินงานอยู่ดี นอกจากนี้ ผลการวิจัยของ วาสนา ณ นคร (2533) ซึ่งได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดกระบี่ ก็พบปัญหานี้เช่นกัน ส่วนการสร้างความเข้าใจกับบุคลากร ในโรงเรียนเกี่ยวกับหลักสูตรนั้น โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้วิธีส่งครู เข้ารับการอบรม ซึ่ง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ภิญโญ สายบุญ (2533) ที่ทำการวิจัยเรื่อง การบริหาร งานวิชาการ ในโรงเรียนประถมศึกษาที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 4 พบว่า โรงเรียน ส่วนใหญ่ที่ใช้วิธีการส่งครู เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับหลักสูตร ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า ก่อนการนำหลักสูตร ไปใช้ในแต่ละครั้งนั้น กรมวิชาการ ร่วมกับกรมเจ้าสังกัดจะจัดอบรมครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการเตรียมการก่อนการใช้หลักสูตร นอกจากนี้สำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติยังมีนโยบายที่จะส่งเสริมให้ครู ได้ เข้าใจและมีทักษะ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการฝึกอบรม จากการใช้วิเคราะห์เอกสาร

จะเห็นได้ว่า สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดน่าน และสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ต่างก็จัดให้มีโครงการอบรมครูผู้สอนกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ตามสภาพปัญหาและความต้องการของแต่ละท้องถิ่น วิธีการนี้เป็นวิธีที่หลายหน่วยงานกำลังนิยมใช้อยู่ เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ แก่ผู้ปฏิบัติงานให้เข้าใจตรงกัน และยังคงสอดคล้องกับแนวคิดของ กิติมา ปรีดีดิลก (2532) ที่กล่าวว่า การฝึกอบรมครูเป็นกิจกรรมที่ผู้บริหารจัดขึ้นเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอน และการทำงานของครูให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นอกจากนี้จะใช้วิธีดังกล่าวแล้วผลการวิจัยยังพบว่าในโรงเรียนขนาดใหญ่นั้นให้ครูศึกษาหลักสูตรและเอกสารหลักสูตรด้วยตนเอง ซึ่งนับว่าเป็นวิธีการที่สะดวก ประหยัดงบประมาณ และประหยัดเวลากว่าการฝึกอบรม และยังคงสอดคล้องกับความต้องการของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2528, เล่ม 2) ที่ต้องการให้ครูศึกษาเอกสารหลักสูตร นับตั้งแต่หลักสูตรแม่บท คู่มือการใช้หลักสูตร แนวการใช้หลักสูตร แผนการสอนคู่มือครู เอกสารประกอบการสอนอื่น ๆ และเครื่องมือวัดผลการเรียนรู้ เพื่อทำความเข้าใจ และนำไปใช้ได้ถูกต้อง

ในส่วนของการประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตรกับชุมชนนั้น ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้วิธีการประชุมชี้แจง ซึ่งเป็นวิธีการที่สะดวกและเหมาะสมกับสภาพของจังหวัดน่าน ที่มีหมู่บ้านอยู่กระจัดกระจายอยู่ทุกพื้นที่ ทั้งในเขตที่ราบและเขตภูเขาสูง การติดต่อคมนาคมลำบากในบางพื้นที่และบางฤดูกาล เพราะฉะนั้นทุกหมู่บ้านจะมีโรงเรียนประถมศึกษาตั้งอยู่ และเป็นศูนย์กลางของหมู่บ้านที่ประชาชนจะใช้เป็นที่พบปะพูดคุยกันรองจากวัด การประชุมชี้แจงจึงเป็นที่นิยมอย่างแพร่หลาย ทั้งยังสามารถจัดดำเนินการได้ในกลุ่มคนจำนวนน้อย ๆ ถึงกลุ่มคนจำนวนมาก ๆ ได้ดีเช่นกัน แต่อย่างไรก็ตามวิธีการเช่นนี้ก็มีข้อจำกัดอยู่บ้าง ที่ไม่อาจจะดำเนินการได้บ่อยครั้ง และผู้รับการประชุมเกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้น้อยมาก หากจะให้เกิดผลอย่างจริงจังนั้นน่าจะใช่วิธีการอื่น ๆ ร่วมด้วยเป็นครั้งคราว ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2532, เล่ม 19) และธำรง บัวศรี (2532) ได้ให้แนวคิดไว้ว่า การประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตร อาจทำได้หลายรูปแบบ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกลุ่มคนและเป้าหมายสำหรับการนำหลักสูตร ไปใช้ในโรงเรียนนั้น ส่วนใหญ่ยึดหลักสูตรเป็นหลักในการจัด

กิจกรรมการเรียนการสอน แต่ยืดหยุ่นตามสภาพปัญหาและความต้องการของโรงเรียน แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนได้ปฏิบัติตามหลักการของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ที่ได้กำหนดแนวทางในการใช้คามหลักการข้อที่ 3 ไว้ว่า เป็นการศึกษาที่มุ่งสร้างเอกภาพของชาติ โดยมีเป้าหมายหลักร่วมกัน แต่ให้ท้องถิ่นมีโอกาสจัดหลักสูตรบางส่วนให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการได้ (กรมวิชาการ, 2532) และสอดคล้องกับแนวคิดของ สุมิตร คุณานุกร (2523) และบุญมี เณรยอด (ม.ป.ป.) ที่กล่าวไว้ว่า การนำหลักสูตรไปใช้ จะต้องตีความหมายและกำหนดรายละเอียดของหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นหรือของโรงเรียน

สำหรับการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่นนั้น ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้วิธีการอภิปรายร่วมกันของคณะครู อาจารย์ในโรงเรียน นับว่าเป็นวิธีการที่ส่งเสริมให้ครูผู้สอนทุกคนมีส่วนร่วมในการปรับขยายหลักสูตร ประกอบกับโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดน่าน ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็กถึงเล็กมาก บุคลากรในโรงเรียนมีจำนวนจำกัด การดำเนินงานอะไรก็ตามมักจะดำเนินการในรูปของคณะกรรมการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สัจด์ อุทรานันท์ (2532) ที่กล่าวไว้ว่า การปรับหลักสูตรเพื่อใช้ในท้องถิ่นอาจดำเนินการได้ในหลายลักษณะ ซึ่งบางลักษณะอาจจะทำเป็นระบบมีกฎเกณฑ์ กระทำโดยคณะกรรมการ หรือบางลักษณะอาจทำได้โดยครูผู้สอนแต่ละคนก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสนใจและขีดความสามารถของผู้ใช้หลักสูตรนั้น ๆ

2. งานการเรียนการสอน

จากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ผู้บริหารเป็นผู้จัดครูเข้าสอน โดยคำนึงถึงความรู้ ความสามารถ และความสนใจของครู การดำเนินงานดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วรวงคณา บันลายนาค (2527) และวิเชียร นพพลกรัง (2533) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารเป็นผู้จัดครูเข้าสอน โดยใช้ข้อมูล จากการสำรวจความต้องการและคำนึงถึงความสามารถของครู การจัดครูเข้าสอนโดยวิธีนี้จะทำให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์สูงสุดจากการเรียนการสอน และครูแต่ละคนมีโอกาสได้ใช้ศักยภาพของตนให้เป็นประโยชน์

ต่อการใช้หลักสูตรได้มากที่สุด (สมิทร คุณานุกร, 2523 : ปรีชา คัมภีรปภรณ์, 2532 : สัจด์ อุทรานันท์, 2532 : สุรพันธ์ ยันต์ทอง, 2526) แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า ในโรงเรียนขนาดใหญ่ ผลการวิจัยพบว่า มีปัญหาในเรื่องการจัดครูเข้าสอนไม่ตรงกับความรู้ความสามารถ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนขนาดดังกล่าวมีบุคลากรมาก และมีความรู้ความสามารถในศาสตร์หรือสาขาวิชาเดียวกัน จึงทำให้บุคลากรส่วนหนึ่งทำการสอนในเรื่องหรือสาขาวิชาที่ตนเองไม่ถนัด เช่น วิชาดนตรี-นาฏศิลป์ งานประดิษฐ์ งานช่าง และสาเหตุอีกประการหนึ่งก็คือ การบรรจุบุคลากรเข้ารับราชการครูประถมศึกษาชั้น ไม่ได้บรรจุตามวิชาเอก วิชาโท หรือสาขาวิชาที่เรียนมาโดยตรง เพียงแต่มีวุฒิทางการศึกษาเท่านั้นก็สามารถสอบบรรจุเข้ารับราชการครูได้ จึงส่งผลให้โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่ประสบปัญหาการขาดแคลนครูในกลุ่มประสบการณ์พิเศษ ผู้วิจัยเห็นว่าวิธีการแก้ไขมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับจังหวัดและอำเภอควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะให้แก่ครูผู้สอนที่ไม่มีความถนัดในวิชาที่สอน หรือครูผู้สอนกลุ่มประสบการณ์พิเศษ ผลการวิเคราะห์เอกสารพบว่า มีสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบางอำเภอเท่านั้นที่ดำเนินการในเรื่องนี้ ยังไม่สามารถดำเนินการครบทุกพื้นที่ได้ ส่วนการจัดตารางสอนนั้น ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่คณะครูร่วมกันจัด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดขององค์การอินทรมพรมย์ (2532) ที่กล่าวไว้ว่า ควรควรได้ร่วมกันจัดทำตารางสอนเพราะจะได้มีโอกาสช่วยพิจารณาจัดทำตารางสอนที่สมบูรณ์ ไม่บกพร่องในด้านใดด้านหนึ่ง และยังเปิดโอกาสในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันอีกด้วย เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่าวิธีการดังกล่าวจะให้ประโยชน์โดยตรงในการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้เพราะว่า ครูผู้สอนเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด ย่อมทราบความต้องการและความสนใจของเด็กได้ดีกว่าบุคคลอื่น ส่วนวิธีการจัดนั้น โรงเรียนส่วนใหญ่จัดตามโครงสร้างของหลักสูตรกำหนดแต่ยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม สอดคล้องกับหลักการจัดตารางสอนของสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (2529) ที่กล่าวไว้ว่า ควรจัดคาบเวลาเรียนให้สอดคล้องกับลักษณะกลุ่มวิชา พัฒนาการของเด็ก และสามารถยืดหยุ่นได้ นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า บุคลากรในโรงเรียนส่วนใหญ่ได้มีการเตรียมการสอน ซึ่งการเตรียมการสอนจะทำให้ครูทราบล่วงหน้าว่าจะให้เด็กเรียนรู้อะไร ให้เขาเรียนรู้สิ่งที่ต้องการโดยวิธีใด จะใช้วิธีการใด

ตรวจสอบว่า นักเรียนเรียนรู้และเข้าใจสิ่งเหล่านั้นจริงหรือไม่ การเตรียมการสอนจึงเป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่องกัน และต้องทำเป็นประจำ จะละเว้นหรือขาดไม่ได้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2528, เล่ม 16) และสอดคล้องกับแนวคิดของ สุมิตร คุณานุกร (2523) ที่กล่าวไว้ว่า การเตรียมการสอนมีประโยชน์อยู่ 3 ประการ คือ ทำให้การสอนมีเป้าหมายที่แน่ชัด ครูรู้ขอบเขตของเนื้อหาจะต้องเตรียมไปสอน และช่วยให้ครูมีหลักในการประเมินการสอน อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยยังพบว่า มีบุคลากรในโรงเรียนส่วนหนึ่งที่เตรียมการสอนเป็นบางครั้ง ถึงแม้จะเป็นเพียงจำนวนเล็กน้อยก็ตาม อาจจะมีผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนได้เช่นกัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็กถึงเล็กมาก มีครูครบชั้นหรือขาดแคลนในบางพื้นที่ ครูผู้สอนมีภาระรับผิดชอบมาก จึงทำให้เตรียมการสอนได้ไม่เต็มที่ ส่วนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น โรงเรียนส่วนใหญ่จัดตามเนื้อหาของบทเรียนแต่ยึดหยุ่นได้ตามเหตุการณ์ สภาพท้องถิ่น เน้นกระบวนการกลุ่ม เลือกวิธีสอนที่เหมาะสมกับจุดประสงค์ และเนื้อหา และยึดตามแผนการสอน คู่มือครู ของกรมวิชาการ นอกจากนี้ผู้บริหารยังส่งเสริมสนับสนุน แนะนำครูอาจารย์ให้นำผลการวัดและประเมินผลการเรียนมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน การดำเนินการดังกล่าวของโรงเรียนเป็นการช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับหลักการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2528, เล่ม 2) ได้กล่าวไว้ว่า หลักสูตรกำหนดแนวทางเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอนที่จะให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายตามจุดประสงค์ โดยพยายามให้ผู้เรียนศึกษาหาคำตอบเองให้มากที่สุด ให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ตรง ได้ปฏิบัติจริง ได้ค้นคว้าทดลอง นอกจากนี้ยังเน้นการทำงานร่วมกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำงานเป็นกลุ่ม ได้อภิปรายและหาคำตอบ หรือแก้ปัญหา โดยเอาสภาพของท้องถิ่นมาเป็นข้อมูลในการเรียนการสอน

ในส่วนของการจัดการสัทธิการสอนนั้น ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้วิธีการให้ครูศึกษาดูงานการสอนของครูที่สอนดีเด่นในโรงเรียนอื่น และเชิญวิทยากรภายนอก/ผู้เชี่ยวชาญมาสาธิต ซึ่งวิธีการดังกล่าวจะทำให้ครูมีโอกาสได้เยี่ยมชมการสอนของครูท่านอื่นเพื่อนำมาปรับปรุงการสอนของตนเอง อย่างไรก็ตามการสอนเป็น

เทคนิคเฉพาะของแต่ละบุคคล ซึ่งไม่สามารถที่จะลอกเลียนแบบได้ แต่ก็สามารถนำวิธีการ และขั้นตอนมาประยุกต์ใช้ในบางโอกาสได้ นอกจากนี้การเชิญวิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญ มาสาธิตก็เป็นวิธีการหนึ่งที่น่าสนใจจากสถานการณ์จริง ทั้งนี้หากโรงเรียนสามารถจัดการ สาธิตการสอนได้บ่อยครั้ง ก็จะทำให้ครูผู้สอนในโรงเรียนมีความตื่นตัวในเรื่องการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนได้เช่นกัน

สำหรับการจัดสอนซ่อมเสริมนั้น ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ ใช้วิธีการสอนแบบตัวต่อตัว ให้ทำกิจกรรมเพิ่มเติมและใช้การสอนเป็นกลุ่มย่อย ซึ่ง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ บัญญา ฤทธิ์สุข (2533) ที่พบว่า โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุทัยธานี ส่วนใหญ่จัดสอนซ่อมเสริมให้นักเรียน เป็นรายบุคคลด้วยการให้ทำแบบฝึกหัดเพิ่มเติม และสอดคล้องกับแนวคิดของ ประคอง สุทธสาร (2526) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การสอนซ่อมเสริมเน้นการสอนเป็นรายบุคคล หรือ เป็นกลุ่มเล็ก ๆ หรือกกลุ่มใหญ่ก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัญหาและความต้องการในการช่วยเหลือ นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2530) ยังได้ระบุไว้ว่า วิธีการจัดสอนซ่อมเสริมแบบตัวต่อตัวระหว่างครูกับนักเรียน เป็นวิธีที่ดีที่สุด เพราะครู สามารถใช้ถ้อยคำหรือวิธีการ ได้เหมาะสมกับนักเรียน สามารถชักจูงความสนใจของ นักเรียนได้อย่างใกล้ชิด และสอนได้ตรงตามที่นักเรียนประสบปัญหา ส่วนเทคนิคหรือ วิธีการที่ใช้ในการวินิจฉัยเด็กเพื่อจัดการสอนซ่อมเสริมนั้น โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้วิธีการ สังเกต ตรวจสอบแบบฝึกหัด ใช้ข้อทดสอบที่ครูสร้างขึ้น และการสัมภาษณ์ ซึ่งสอดคล้อง กับผลการวิจัยของ บัญญา ฤทธิ์สุข (2533) การดำเนินการดังกล่าวเป็นวิธีที่สะดวก และสามารถใช้ได้ทุกเวลา เป็นวิธีการที่สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการ ประถมศึกษาแห่งชาติ (2528. เล่ม 13) ที่กล่าวไว้ว่า ก่อนที่ครูจะสอนซ่อมเสริมให้แก่ เด็กคนใด ครูจะต้องสืบทราบสาเหตุของปัญหาทางการเรียนเสียก่อน เพื่อที่จะสอน ซ่อมเสริมได้ถูกต้อง และวางแผนการสอนให้เหมาะสมกับปัญหาของเด็กคนนั้น

3. งานสื่อการเรียนการสอน

จากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้วิธีสำรวจ/สอบถาม ความต้องการการใช้สื่อการเรียนการสอนของครู แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนได้ดำเนินการเป็นกระบวนการ มีการวางแผนโดยการสำรวจความต้องการของครูเพื่อจะได้ข้อมูลว่าครูแต่ละคนมีความต้องการหลักสูตรอะไรบ้าง จำนวนเท่าไร จะได้พิจารณาให้เหมาะสมกับงบประมาณที่ได้รับ ซึ่งในปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้จัดสรรงบประมาณในการจัดซื้อและผลิตสื่อเป็นประจำทุกปี ทั้งในระดับโรงเรียนและกลุ่มโรงเรียน และสื่อบางอย่างโรงเรียนได้ยืมจากศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ภิญญ ไสยบุญ (2533) ที่พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่จัดให้มีสื่อโดยการจัดซื้อโดยเงินงบประมาณ และยืมจากศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน การดำเนินการของโรงเรียน สอดคล้องตามแนวทางที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้กำหนด กล่าวคือ ได้จัดสรรงบประมาณค่าวัสดุการศึกษาตามรายหัวนักเรียน เพื่อให้โรงเรียนจัดสื่อบางอย่างที่ผลิตเองไม่ได้ และจัดงบประมาณเพื่อให้ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน ดำเนินการผลิตสื่อต้นแบบ เพื่อจัดบริการให้โรงเรียนภายในกลุ่มใช้ตามความต้องการ ซึ่งในปีงบประมาณ 2533 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดน่านได้ดำเนินการตามโครงการดังกล่าว โดยใช้งบประมาณทั้งสิ้น 1,583,640 บาท เพื่อจัดสรรงบประมาณให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดจำนวน 405 โรงเรียน 31 สาขา และ 59 กลุ่ม-โรงเรียน โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้โรงเรียนประถมศึกษาทุกโรงเรียนมีสื่อประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ตามความจำเป็น และเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมให้ศูนย์วิชาการกลุ่มและศูนย์วิชาการจังหวัดร่วมกันผลิตสื่อตามความต้องการของโรงเรียน (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดน่าน, 2532)

นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับ งบประมาณในการจัดสื่อการเรียนการสอนมีจำนวนจำกัด สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชลอ มงคลกาญจน์ (2530) ที่พบว่า โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร มีปัญหาขาดงบประมาณในการจัดสื่อการเรียนการสอนเช่นเดียว ทั้งนี้เป็นเพราะว่าโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีจำนวน

ทั้งสิ้น 31.425 โรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2532) ซึ่งนับว่าเป็นกรมที่มีโรงเรียนในสังกัดมากที่สุด จึงทำให้การจัดสรรงบประมาณเพื่อการจัดซื้อการเรียนการสอนไม่เพียงพอ การแก้ไขปัญหาดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2528, เล่ม 19) ได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า ครูสามารถสร้างและจัดหาสื่อการเรียนการสอนได้จากสิ่งแวดล้อม วัสดุเหลือใช้ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ส่วนการใช้สื่อการเรียนการสอนนั้น ผลการวิจัยพบว่า คณะครูส่วนใหญ่ใช้เป็นประจำทุกครั้งที่ทำการสอน และใช้ตามวัสดุและสื่อการเรียนการสอนที่มีอยู่ นอกจากนี้ผู้บริหารโรงเรียนยังส่งเสริมให้ครูผลิตสื่อใช้เอง การใช้สื่อการเรียนการสอนนั้นนับว่าเป็นสิ่งสำคัญสำหรับครู เพื่อเป็นสื่อกลางระหว่างผู้เรียนกับวัตถุประสงค์ของการสอน ให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้เร็วยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนประถมศึกษาซึ่งผู้เรียนส่วนใหญ่ยังอยู่ในวัยเด็ก ยังไม่สามารถเข้าใจสิ่งที่เรียนนามธรรมได้เท่าที่ควร จึงมีความจำเป็นต้องใช้สื่อประกอบการสอน ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2528, เล่ม 19) ได้ให้แนวทางในการใช้สื่อการเรียนการสอนไว้ว่า การใช้สื่อในการเรียนการสอนจะต้องใช้ให้เหมาะสมกับวิธีสอน จุดมุ่งหมาย ระยะเวลา จิตวิทยาการเรียนรู้ และบุคลิกภาพของครูประกอบกัน นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า ครู อาจารย์บางท่านขาดความรู้และทักษะในการผลิตสื่อการสอน ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วาสนา ณ นคร (2533) ที่พบปัญหานี้เช่นกัน จากข้อค้นพบดังกล่าว นำที่หน่วยงานในระดับจังหวัดและอำเภอควรหาวิธีแก้ไขปัญหานี้ โดยจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ และติดตามผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ ถึงแม้ว่าในขณะนี้หลาย ๆ อำเภอได้ดำเนินการในลักษณะนี้อยู่แล้ว ในบางกลุ่มประสบการณ์ยังไม่สามารถดำเนินการให้ครบทุกกลุ่มประสบการณ์ได้ นอกจากนี้การเก็บ บำรุง รักษา สื่อการเรียนการสอน นั้น ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีศูนย์/ห้องบริการสื่อการเรียนการสอนโดยเฉพาะ และได้จัดทำทะเบียนบัญชีแยกเป็นหมวดหมู่ มีเจ้าหน้าที่ศูนย์/ห้องสื่อ เป็นผู้เก็บรักษาและบริการโดยเฉพาะ ยกเว้นโรงเรียนขนาดเล็กมาก ให้ครูอาจารย์แต่ละคนเก็บบำรุงรักษาเอง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วีระ พลอยครบุรี (2533) ที่พบว่า โรงเรียนประถมศึกษาเด่นในเขตการศึกษา 11 จัดให้มีห้องศูนย์สื่อและมีเจ้าหน้าที่เพื่อดูแลและให้บริการ และแนวคิดของ กิตติมา ปรีดีติติก

(2532) ที่ได้เสนอแนะไว้ว่า ควรจัดตั้งศูนย์บริการสื่อการสอนเพื่อช่วยในการรักษาและให้ความสะดวกในการใช้ การดำเนินการดังกล่าวนอกจากจะเป็นการเก็บรักษาและให้บริการอย่างเป็นระบบระเบียบแล้ว ยังทำให้ครูสามารถใช้สื่อการสอนอย่างประหยัดและเกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า ในโรงเรียนขนาดเล็กมากนั้นให้ครูอาจารย์แต่ละคนเก็บบำรุงรักษาเอง ทั้งนี้เป็นเพราะว่าในโรงเรียนขนาดเล็กมาก ไม่มีห้องพิเศษที่จะจัดทำศูนย์บริการสื่อโดยเฉพาะ และครูผู้สอนทุกคนก็มีภาระในการสอนประจำชั้น จึงไม่มีเจ้าหน้าที่ให้บริการ วิธีการที่ดีที่สุดก็คือ ครูแต่ละคนเก็บบำรุงรักษาเอง ส่วนการติดตามและประเมินผลการใช้สื่อการสอนนั้น ประเมินจากการสังเกตการสอนในชั้นเรียน และตรวจสอบจากทะเบียนการใช้สื่อ วิธีการเช่นนี้จะทำให้ทราบได้อย่างแน่ชัดว่าใครใช้สื่อประกอบการสอนบ้าง ใช้มากน้อยแค่ไหน และใช้ได้อย่างถูกต้องหรือไม่ ทั้งนี้ผู้สังเกตการสอนควรมีเครื่องมือในการสังเกตการสอนเพื่อบันทึกข้อมูลต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลที่ตรงตามความต้องการได้

4. งานวัดและประเมินผล

จากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการเตรียมการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบการวัดและประเมินผล ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 พ.ศ.2524 โดยผู้บริหารโรงเรียน/ครูวิชาการโรงเรียนเป็นผู้ชี้แจง และจัดบริการเอกสารค้นคว้าด้วยตนเอง นับว่าเป็นวิธีการที่สะดวกและเป็นการใช้ทรัพยากรบุคคลในโรงเรียนให้เกิดประโยชน์สูงสุด ส่วนการจัดสร้างเครื่องมือวัดผลการเรียนการสอนในแต่ละภาคเรียนนั้น ส่วนใหญ่จัดทำในระดับกลุ่มโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ทัศนีย์ (2533) ที่พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ร่วมมือกับกลุ่มโรงเรียนในการจัดทำข้อสอบร่วมกัน ซึ่งการดำเนินงานในลักษณะนี้จะช่วยให้ได้เครื่องมือที่มีคุณภาพ ประหยัดทรัพยากร และเป็นการกำหนดมาตรฐานการวัดผลของทุกโรงเรียนในกลุ่มให้ใกล้เคียงกัน และสอดคล้องกับ ปรีชา คำภีร์ปภรณ์ (2532) ที่กล่าวไว้ว่า การประเมินผลโดยแบบทดสอบนั้น ผู้บริหารจะต้องจัดทำโครงการการสร้างแบบทดสอบ การวิเคราะห์ข้อสอบ และควรดำเนินการในระดับกลุ่มโรงเรียน สำหรับกิจกรรมในการสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการ

วัดผลการเรียนรู้ตามจุดประสงค์นั้น โรงเรียนส่วนใหญ่จัดบริการเอกสารให้ครูอาจารย์ศึกษาด้วยตนเอง และจัดประชุมปฏิบัติการ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2529) ที่กล่าวไว้ว่า กระบวนการประเมินผลเป็นกระบวนการต่อเนื่องกับกระบวนการสอน นั่นคือครูผู้สอนควรจะเป็นผู้สอนและเป็นผู้วางแผนการหาเครื่องมือในการวัดผลและประเมินผล ส่วนการดำเนินการวัดและประเมินผล และการนำผลการประเมินไปใช้ ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการวัดผลและประเมินผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ใน ป.02 คลอดจนใช้วิธีการวัดผลหลาย ๆ วิธี เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ แบบทดสอบ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิญญู สายนัย (2533) ที่พบในลักษณะเดียวกันนี้ นอกจากนี้ ยังพบว่าการวิเคราะห์ผลการประเมินแล้ว แจ้งให้นักเรียนทราบถึงสถานภาพของตนเอง โดยใช้กราฟแสดงให้เห็น ส่วนการนำผลการวัดและประเมินไปใช้นั้น ส่วนใหญ่นำไปใช้ปรับปรุงการเรียนการสอน และเป็นข้อมูลในการจัดสอนซ่อมเสริม ซึ่ง สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2528, เล่ม 14) กล่าวไว้ว่า การวัดและประเมินผลเป็นกระบวนการหนึ่งของการเรียนการสอน เป็นกิจกรรมที่ช่วยปรับปรุงการเรียนการสอนของนักเรียนและครู นอกจากนี้ การดำเนินการวัดผลและนำผลการประเมินไปใช้ดังกล่าว เป็นกระบวนการที่ทำให้วัดได้ตรงตามจุดหมายของหลักสูตร กล่าวคือ จุดประสงค์การเรียนรู้ในสมุดประจำชั้น (ป.02) ที่กรมวิชาการได้กำหนดไว้เป็นรายข้อ เป็นการกำหนดไว้ครอบคลุมจุดหมายของหลักสูตร การใช้วิธีการวัดผลหลาย ๆ วิธี จึงเป็นวิธีการที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เพราะวิธีการวัดผลบางวิธีอาจจะเหมาะสมในบางสถานการณ์เท่านั้น การใช้วิธีการวัดผลหลาย ๆ วิธีจึงทำให้ได้ข้อมูลครบถ้วน ส่วนการจัดทำหลักฐานในการรายงานผลโดยเฉพาะสมุดประจำตัวนักเรียน (ป.01) เป็นแบบรายงานผลให้ผู้ปกครองได้ทราบถึงผลการเรียนของเด็ก เพื่อที่ผู้ปกครองจะได้ควบคุม ดูแล หรือช่วยเหลือในการเรียนของเด็กเมื่ออยู่ที่บ้าน

สำหรับปัญหาในการจัดงานวัดและประเมินผลนั้น ส่วนใหญ่มีปัญหากับไม่มีการวิเคราะห์ข้อสอบเพื่อนำมาปรับปรุง ซึ่งตรงกับข้อค้นพบในงานวิจัยของ

ชลอ มงคลการุญย์ (2530) นอกจากนี้ยังพบว่า ชาววัสดุและเครื่องอำนวยความสะดวก ในการสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลอีกด้วย เกี่ยวกับเรื่องนี้ อนันต์ ศรีโสภา (2525) ได้กล่าวไว้ว่า จุดมุ่งหมายของการวิเคราะห์ข้อสอบเพื่อที่จะปรับปรุงเกี่ยวกับ ความกำกวม ของภาษาที่ใช้ การเฉลยผิด ความยากง่าย และข้อที่ไม่สามารถจำแนกความสามารถของ นักเรียนให้เห็นได้ชัดเจน การวิเคราะห์จึงเป็นเทคนิคในการปรับปรุงคุณภาพของข้อสอบ ให้ดีขึ้น ช่วยปรับปรุงการสอนของครู และยังช่วยให้ครูค้นหาข้อบกพร่องในการเรียนของ นักเรียน และช่วยประหยัดเวลาในการสร้างข้อสอบที่ดีอีกด้วย จึงเป็นเรื่องที่หน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นระดับจังหวัดหรืออำเภอ น่าจะจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ครู มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการวิเคราะห์ข้อทดสอบ ผลจากการวิเคราะห์เอกสาร ทำให้ทราบว่า หน่วยงานในระดับที่เกี่ยวข้องยังไม่ได้ดำเนินการในเรื่องนี้ และจากการ ศึกษาของ Lange et al (อ้างถึงใน อนันต์ ศรีโสภา, 2525) พบว่า ต้องใช้ เวลานานถึงห้าเท่าในการสร้างข้อสอบแบบเลือกตอบ (Multiple choice item) ใหม่ แทนที่จะนำข้อสอบเหล่านั้นไปทำการวิเคราะห์ เพื่อปรับปรุงแก้ไขเพียงบางส่วน ซึ่ง เสียเวลาน้อยกว่า ส่วนปัญหาการขาดแคลนวัสดุ และเครื่องอำนวยความสะดวกในการ สร้างเครื่องมือวัดผลนั้น เป็นหน้าที่โดยตรงของผู้บริหารโรงเรียน จะต้องเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผล เช่น กระดาษ พิมพ์ดีด ที่เขียนไข หมึกโรเนียว ฯลฯ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2528, เล่ม 14)

5. งานห้องสมุด

จากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่จัดห้องสมุดเป็นเอกเทศโดยใช้ ห้องใดห้องหนึ่งของอาคารเรียน และจัดให้มีมุมหนังสืออยู่เป็นส่วนหนึ่งของทุกห้องเรียน ยกเว้นโรงเรียนขนาดใหญ่มาก ส่วนใหญ่มีอาคารห้องสมุดเป็นเอกเทศ ซึ่งสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ วิทยุ สายนุ้ย (2533) ที่พบโรงเรียนประถมศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนสูง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 4 ส่วนใหญ่จัดห้องสมุดเป็นเอกเทศ โดยใช้ห้องเรียน 1 ห้อง และสอดคล้องกับแนวคิด เกี่ยวกับองค์ประกอบของห้องสมุดเกี่ยวกับสถานที่ และบริเวณห้องสมุด ของ

ธาดาศักดิ์ วชิรปริชาพงษ์ (2525) ซึ่งกล่าวว่า อาคารห้องสมุดจำเป็นต้องมีสัดส่วน อาจอใช้ส่วนหนึ่งของอาคารเรียน เพื่อเป็นที่เก็บรวบรวมหนังสือหรือโสตทัศนวัสดุต่าง ๆ สถานที่ที่จะเล็กหรือใหญ่ขึ้นอยู่กับจำนวนนักเรียน ตามเกณฑ์ของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่ง ประกาศใช้เมื่อ 12 กันยายน 2521 ให้มีเนื้อที่อย่างน้อย 1 ห้องเรียน สำหรับโรงเรียน ที่มีนักเรียนไม่เกิน 400 คน ส่วนการเก็บ บำรุง รักษา และซ่อมแซม นั้น ผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่จัดหนังสือแยกเป็นกลุ่มประสบการณ์ของหลักสูตรประถมศึกษา การที่โรงเรียนส่วนใหญ่จัดหมวดหมู่หนังสือไว้เป็นกลุ่มประสบการณ์ของหลักสูตรทั้ง 5 กลุ่มประสบการณ์ เพราะต้องการจัดให้สอดคล้องกับการจัดโครงสร้างของหลักสูตร ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ซึ่งสะดวกในการให้นักเรียนได้ค้นคว้าตามกลุ่มประสบการณ์ ประกอบกับปัญหาอีกประการหนึ่งที่พบคือ ขาดเจ้าหน้าที่และรับผิดชอบห้องสมุดโดยเฉพาะ ไม่สามารถที่จะจัดห้องสมุดได้ตามหลักการได้ ซึ่ง ธาดาศักดิ์ วชิรปริชาพงษ์ (2525) ได้กล่าวไว้ว่า ตามหลักการจัดหนังสือในห้องสมุดในประเทศใช้ 2 ระบบ คือ ระบบ ทศนิยมของดิวอี้ (Dewey Decimal Classification) คือ จัดเป็นหมวด 10 หมวด ตั้งแต่ 000-999 ซึ่งเป็นที่นิยมมากที่สุดคือ 000 หมวดเบ็ดเตล็ด 100 หมวดปรัชญา 200 หมวดศาสนา 300 หมวดสังคมศาสตร์ 400 หมวดภาษาศาสตร์ 500 หมวด วิทยาศาสตร์ 600 หมวดวิทยาศาสตร์ 700 หมวดศิลปกรรม บันเทิง ดนตรี กีฬา 900 หมวดประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ อีกระบบหนึ่งคือ ระบบหอสมุดรัฐบาลอเมริกัน ซึ่ง แบ่งเป็น 20 หมวด ซึ่งเหมาะสำหรับห้องสมุดขนาดใหญ่มาก ส่วนการบำรุงรักษาและ ซ่อมแซมหนังสือในห้องสมุด ส่วนใหญ่เป็นความรับผิดชอบของครูที่ทำหน้าที่บรรณารักษ์ และนักเรียนที่ทำหน้าที่ดูแลห้องสมุด ยกเว้นโรงเรียนขนาดเล็กมาก คณะครูทั้งโรงเรียน รับผิดชอบร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิทยุ สายนัย (2533) เหตุที่ใช้ ครูผู้สอนทำหน้าที่เป็น เจ้าหน้าที่ของห้องสมุด เนื่องจากสภาพความเป็นจริงของโรงเรียน ประถมศึกษาส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งครูบรรณารักษ์โดยเฉพาะ ทั้งนี้ เพราะโรงเรียนโดย ทั่วไปมีขนาดเล็ก ครูส่วนมากทำหน้าที่ครูประจำชั้นหรือเป็นครูสอนพิเศษ และรับผิดชอบ ในการจัดห้องสมุดด้วย ตามหลักการที่ดีที่สุดห้องสมุดต้องมีบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ ห้องสมุด เพื่อจะได้มีครูที่มีความรู้และประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับงานด้านนี้และสามารถ

ปฏิบัติหน้าที่ได้เต็มเวลา ซึ่งจะเกิดประโยชน์สูงกว่าไม่มีบรรณารักษ์ประจำ ตามเหตุผล จากข้อจำกัดที่กล่าวมาแล้ว โรงเรียนส่วนใหญ่จึงจำเป็นต้องให้นักเรียนช่วยเหลือครูในการ จัดห้องสมุด ส่วนวิธีการแก้ปัญหาอีกวิธีหนึ่งก็คือ จัดส่งครูผู้รับผิดชอบห้องสมุดศึกษาดูงาน หรือเข้ารับการอบรม สัมมนาเกี่ยวกับห้องสมุด สำหรับการให้บริการนั้น ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ให้บริการห้องสมุดระหว่างพักกลางวันและตอนเช้าก่อนเข้าเรียน ยกเว้น โรงเรียนขนาดใหญ่มากและขนาดใหญ่ที่ให้บริการตลอดเวลาราชการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ขาดเจ้าหน้าที่และรับผิดชอบโดยเฉพาะ จึงไม่สามารถเปิดบริการได้ ตลอดเวลาราชการ และผลการวิจัยยังพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณ มีจำกัดไม่เพียงพอในการจัดหาหนังสือเอกสารค้นคว้าสำหรับครูและนักเรียน ถึงแม้ว่า ในปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติมีโครงการเกี่ยวกับห้องสมุด และจัดสรรงบประมาณเพื่อซื้อหนังสือ ซึ่งในปีงบประมาณ 2533 สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดน่าน ได้รับงบประมาณเพื่อการนี้จำนวนทั้งสิ้น 1,231,200 บาท เพื่อจัดซื้อหนังสือให้โรงเรียนและกลุ่มโรงเรียนในสังกัด (สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดน่าน, 2532) แต่ก็ยังไม่เพียงพอกับความต้องการ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชลอ มงคลการุญย์ (2530) ที่ทำการศึกษาวิจัยปัญหาในการบริหารงานวิชาการใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร และผลวิจัย ของ ภิญญู สายนัย (2533) ที่ศึกษาทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการของ โรงเรียนประถมศึกษาที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 4 ซึ่งพบปัญหานี้เช่นกัน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ สุนทร มีนาทุ่ง (2526) ที่กล่าวว่า โรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัด นครปฐมมีปัญหาสำคัญและอยู่ในระดับสูงมาก เกี่ยวกับห้องสมุดมีงบประมาณประจำปีน้อย ไม่เพียงพอสำหรับซื้อหนังสือและวัสดุต่าง ๆ ของห้องสมุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าปัจจุบัน เอกสาร ตำราทางวิชาการหรือหนังสือสำหรับเด็ก ส่วนใหญ่ราคาค่อนข้างแพง เพราะฉะนั้น ในแต่ละปีจึงสามารถจัดหาหนังสือเข้าห้องสมุดได้เป็นจำนวนน้อย ส่วนการแก้ปัญหาอีก วิธีหนึ่งก็คือ ผู้บริหารตอบสนองการจัดดำเนินการของห้องสมุดทุกด้าน เช่น จัดอำนวยการ

ความสะดวกต่าง ๆ ให้เพียงพอ จัดหาหนังสือและวัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ที่จำเป็นต้องใช้ ตลอดจนงบประมาณสนับสนุน (กิตติมา ปรีดีติลล. 2532)

6. งานนิเทศการศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่เตรียมการโดยผู้บริหารจัดประชุมชี้แจงให้ครูเห็นความสำคัญและยอมรับการนิเทศ และศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา ผู้รับผิดชอบในการนิเทศได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ศึกษานิเทศก์ และครูวิชาการ โรงเรียน การเตรียมการดังกล่าวมีความเหมาะสมเพราะการที่จะดำเนินการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้รับการนิเทศ หรือจะให้ผู้รับการนิเทศปฏิบัติงานอย่างใดก็จำเป็นจะต้องให้ความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่จะปฏิบัติเสียก่อน ซึ่งเป็นหน้าที่และอยู่ในความรับผิดชอบของผู้บริหาร (สังัด อุทรานันท์, 2530) ตลอดจนค้นหาปัญหาที่จำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไข โดยการนิเทศ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พันธ์ หันนาคินทร์ (2529) ที่กล่าวว่า ก่อนเริ่มการนิเทศจะต้องตรวจสอบความเป็นไปเกี่ยวกับการเรียนการสอน ทั้งนี้เพราะก่อนที่จะแนะนำช่วยเหลือแก้ปัญหาให้แก่ใคร ๆ นั้น จุดแรกที่จะต้องทำก็คือ การพยายามสืบทราบให้แน่ชัดว่าปัญหานั้นคืออะไร และอะไรคือต้นเหตุของปัญหา ส่วนผู้ที่ทำหน้าที่นิเทศภายในโรงเรียนได้ผลดีที่สุดคือ ผู้บริหารโรงเรียน ทั้งนี้เพราะบุคคลดังกล่าวอยู่ในโรงเรียน ใกล้ชิดครู รู้ปัญหาของครู จึงน่าจะเป็นผู้สามารถให้คำแนะนำปรึกษาได้ตรงกับปัญหาและนำไปปฏิบัติได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ สังัด อุทรานันท์ (2530) ที่กล่าวไว้ว่า การนิเทศภายในโรงเรียนหรือสถานศึกษา จะประสบผลสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับ การให้ความสนใจและเอาใจใส่ของผู้บริหารการศึกษา และผู้บริหารโรงเรียนหรือสถานศึกษา เป็นสำคัญ นอกจากนี้ศึกษานิเทศก์ก็เป็นกลุ่มบุคคลหนึ่งที่ช่วยให้การนิเทศภายในโรงเรียนประสบผลสำเร็จและบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าโดยภารกิจหลักของศึกษานิเทศก์ก็คือ ทำการนิเทศ ติดตามผล การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนและกลุ่มโรงเรียน ซึ่งสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดน่านได้กำหนดบทบาทและภารกิจของศึกษานิเทศก์อำเภอให้ดำเนินการนิเทศโรงเรียนและกลุ่มโรงเรียนที่รับผิดชอบ 3 วันต่อ 1 สัปดาห์ (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดน่าน, 2533) และศึกษานิเทศก์จะร่วม

วางแผน เป็นวิทยากรให้ความรู้ ดำเนินการปฏิบัติงานโดยการมีส่วนร่วมให้คำแนะนำ
ปรึกษา ช่วยเหลือ แก้ไขจุดบกพร่อง และชี้แนะให้ผู้รับการนิเทศได้พัฒนาตนเอง (สังด์
อุทรานันท์, 2530)

นอกจากนี้โรงเรียนส่วนใหญ่ยังส่งเสริมให้ครู อาจารย์ในโรงเรียน
มีส่วนร่วมในการจัดนิเทศการสอน ส่วนเทคนิคหรือวิธีการที่นิยมใช้ในการนิเทศการสอน
ได้แก่ การเยี่ยมชั้นเรียน การสังเกตการสอนในชั้นเรียน และการตรวจบันทึกการสอน
ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิมพิใจ นิศาวัฒน์านนท์ (2533) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง
การจัดนิเทศการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด
ลำปาง ผลการวิจัยพบว่า เทคนิคและวิธีการที่โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้คือ การสังเกตการสอน
และการเยี่ยมชั้นเรียน และ วาสนา ณ นคร (2533) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับ สภาพ
และปัญหาการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ในโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกระบี่ ก็พบว่า วิธีการนิเทศที่โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้
คือ การเยี่ยมชั้นเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการเยี่ยมชั้นเรียนเป็นเทคนิคที่สะดวกและ
สามารถทำได้ในเวลาที่ยืดหยุ่นจำกัด แต่ทั้งนี้ หากการเยี่ยมชั้นเรียนได้ผลดี จะต้องมี
เครื่องมือเกี่ยวกับการสังเกตพฤติกรรมควมควบคู่ไปด้วย (Harris, 1985) ส่วนการ
สังเกตการสอนในชั้นเรียนนั้น เป็นกิจกรรมที่ทำการสังเกตการทำงานในสถานการณ์จริง
ของบุคลากรเพื่อวิเคราะห์สภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรเหล่านั้น จะทำให้ทราบจุดดี
จุดด้อยของบุคลากร สามารถนำมาเป็นประโยชน์ในการพัฒนาบุคลากรต่อไป (สังด์
อุทรานันท์, 2530) การดำเนินการดังกล่าวของโรงเรียนสอดคล้องกับนโยบายตลอดจน
แนวดำเนินการของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดน่าน ที่ได้จัดสร้างเครื่องมือเพื่อ
สังเกตการสอนในชั้นเรียน เครื่องมือการเยี่ยมชั้นเรียน ตลอดจนเอกสารคู่มือในการ
ดำเนินการนิเทศสำหรับผู้บริหาร โรงเรียน ซึ่งในปีงบประมาณ 2533 ได้ใช้งบประมาณ
เพื่อการนี้จำนวนทั้งสิ้น 20,000 บาท (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดน่าน, 2532)

สำหรับปัญหาที่พบในการจัดงานนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนส่วนใหญ่
พบว่า ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ ให้คำปรึกษาหรือนิเทศงาน

วิชาการโดยเฉพาะ โรงเรียนไม่มีการสร้างสื่อ เครื่องมือนิเทศ คงใช้วิธีนิเทศโดยใช่ การบอกกล่าวเพียงอย่างเดียว ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชัดเจน ไทยแท้ (2528) และ สิริปราวณี วาสุเทพรังสรรค์ (2532) ซึ่งได้ทำการ วิจัยเรื่อง พัฒนาการในการจัดการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสิงห์บุรี ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนขาดบุคลากรที่มี ทักษะและความสามารถที่จะทำหน้าที่นิเทศ จากการวิเคราะห์เอกสารพบว่า ทางสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดน่าน ได้จัดทำเอกสารเผยแพร่และชี้แจงแนวทางในการดำเนินงาน นิเทศภายในโรงเรียน และจัดทำเครื่องมือนิเทศเพื่อแจกให้โรงเรียนในสังกัดดำเนินการ ค่อไป จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้โรงเรียนไม่ได้สร้างเครื่องมือในการนิเทศ และไม่นำ เครื่องมือที่ทางจังหวัดได้สร้างนำไปใช้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ไม่เข้าใจหรือไม่มีความ มั่นใจในการใช้ ซึ่ง แฮริส (Harris, 1985) กล่าวว่า การจัดเอกสารให้อ่านเป็น กิจกรรมการนิเทศที่ใช้กันอย่างแพร่หลาย แต่ประสบการณ์ที่เกิดขึ้นอยู่ในระดับปานกลาง จุดประสงค์ก็เพื่อให้เกิดความรู้เท่านั้น ซึ่งในความเป็นจริงนั้นการที่จะให้บุคลากรเกิด ทักษะในการปฏิบัติงานนั้น น่าจะใช้การประชุมปฏิบัติการซึ่งเป็นกิจกรรมที่ได้ผลกว่า ซึ่ง เรื่องนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับจังหวัดและอำเภอจะต้องริบหาทางแก้ไขปัญหา ที่เกิดขึ้นโดยรีบด่วน เพราะถ้าปล่อยทิ้งไว้จะกระทบกระเทือนถึงคุณภาพของครูและ นักเรียนที่เป็นผลผลิตของโรงเรียนโดยไม่มีที่สิ้นสุด วิธีการที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าว นอกจากจะจัดทำเอกสารการนิเทศภายในโรงเรียนแล้ว ควรจัดประชุมนิเทศพร้อมกับประชุม ประจำเดือน และจัดอบรมการนิเทศภายในอย่างจริงจัง

7. งานวางแผนและกำหนดวิธีดำเนินงาน

จากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีคุณภาพศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการเพื่อวางแผนงานวิชาการ โดยให้บุคลากรในโรงเรียนระดมสมอง ปรัชษาหรือ และสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง ผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานคือ ผู้บริหาร โรงเรียน ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวางแผน ได้แก่ ระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวนและอัตรา การดกซ้ำชั้น การดำเนินการดังกล่าวจะเห็นได้ว่าโรงเรียนมีการดำเนินงานอย่างเป็น

กระบวนการ มีการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา ก่อนที่จะวางแผนจัดทำโครงการ ดำเนินงาน
 นิเทศติดตามและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา
 แห่งชาติ (2529, เล่ม 8) ที่กล่าวว่า การวางแผนโดยใช้ข้อมูลจากการศึกษาสภาพ
 ปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ ซึ่งผู้บริหารโรงเรียน และผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม
 ดำเนินการ จะทำให้การวางแผนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งหมายถึงการใช้ทรัพยากร
 ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการบริหารนั่นเอง นอกจากนี้ยังส่งเสริมสนับสนุนให้ครูอาจารย์
 ในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน โดยการให้บุคลากรระดมสมอง ซึ่งจะทำให้
 ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวางแผน สอดคล้องกับแนวคิดของ แฮริส (Harris, 1985)
 ที่กล่าวว่า การระดมสมอง (Brainstroming) เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเสนอ
 แนวคิด วิธีแก้ปัญหา เป็นกิจกรรมกลุ่มซึ่งแต่ละคนจะแสดงความคิดออกมา และจะไม่มี
 การอภิปราย ไม่มีการวิเคราะห์หิวพาทชีววิจารณ์แต่อย่างใด แต่ถ้าหากมีการกำหนดปัญหา
 หรือวางโครงสร้างที่ชัดเจน ก็ย่อมจะสามารถได้แนวความคิดต่าง ๆ มากมาย ในเวลา
 อันจำกัด ถึงแม้ว่าแนวความคิดที่สมาชิกเสนอนั้น ไม่สามารถนำไปปฏิบัติได้โดยตรง แต่
 แนวความคิดนั้นก็จะถูกนำไปผสมผสานให้เกิดแนวความคิดอื่น หรือเกิดแนวความคิดใหม่
 ที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ ส่วนข้อมูลที่จำเป็นในการวางแผนนั้น สอดคล้องกับแนวความคิด
 ของ สุรพันธ์ ยันต์ทอง (2528) ที่กล่าวไว้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและจำนวนอัตรา
 การตกซ้ำชั้นเป็นข้อมูลที่จำเป็นในการวางแผนพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษา และสอดคล้อง
 กับผลการวิจัยของ ญญโณ สายนัย (2533) เช่นกัน ส่วนลักษณะของโครงการในการ
 วางแผนงานวิชาการนั้น โรงเรียนส่วนใหญ่จัดโครงการเกี่ยวกับงานห้องสมุด งาน
 การเรียนการสอน งานนิเทศการศึกษา งานสื่อการเรียนการสอน และงานวัดและประเมิน
 ผล จากผลการวิจัยดังกล่าวจะเห็นได้ว่า โรงเรียนได้ดำเนินการครอบคลุมงานวิชาการใน
 โรงเรียน ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกำหนด

ส่วนปัญหาผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับขาดบุคลากร
 ที่มีความรู้ความสามารถในการวางแผนงานวิชาการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหาร
 โรงเรียนส่วนใหญ่มีอายุราชการ 21 ปีขึ้นไป จากสภาพที่เป็นจริงการแต่งตั้งผู้บริหาร
 โรงเรียนในสมัยก่อน ไม่มีการสอบและอบรมก่อนการแต่งตั้ง เพิ่งจะเริ่มมีการสอนและ

อบรมผู้บริหารก่อนการแต่งตั้งเมื่อไม่กี่ปีที่ผ่านมาเอง การดำเนินการแก้ปัญหาในจุดนี้
หน่วยงานในระดับจังหวัดหรืออำเภอควรจะจัดให้มีการอบรมอย่างจริงจังเพื่อให้โรงเรียน
นำไปปฏิบัติได้จริงในโรงเรียน ผู้วิจัยเห็นว่า วิธีการอบรมที่ประหยัดและโรงเรียนสามารถ
ใช้ประโยชน์จากการวางแผนได้เต็มที่ ควรจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการให้ครูที่มีหน้าที่วางแผน
ลงมือปฏิบัติจริงโดยใช้สื่อการอบรมหลายชนิด เช่น สไลด์ เทปโทรทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับ
การวางแผนทุกขั้นตอน แล้วให้ผู้เข้าอบรมจัดทำแผนงานวิชาการที่ต้องปฏิบัติจริงใน
โรงเรียน มาโรงเรียนละ 1 โครงการ เพื่อทดสอบและสังเกตขั้นตอนการวางแผนของ
แต่ละโรงเรียน และควรจะให้การอบรมโรงเรียนละอย่างน้อย 3-4 คน ไม่ควรให้การ
อบรมเฉพาะผู้บริหารโรงเรียนเท่านั้น เพราะเมื่อกลับไปโรงเรียนผู้บริหารก็จะมอบให้ครู
ที่ไม่ได้เข้ารับการอบรมวางแผน ซึ่งจะเป็นปัญหาต่อเนื่องไม่มีที่สิ้นสุด

8. งานส่งเสริมการสอน

จากผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่โรงเรียนส่วนใหญ่จัดได้แก่
กิจกรรมอาหารกลางวันของนักเรียน กิจกรรมประชาธิปไตย กิจกรรมลูกเสือ-ยุวกาชาด
กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพอนามัย และกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน และได้กำหนดบุคลากร
รับผิดชอบแต่ละกิจกรรม ตลอดจนกำหนดรายละเอียดของกิจกรรมไว้อย่างชัดเจน
โรงเรียนได้ดำเนินการตามแนวทางที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
(2530) กำหนดไว้ว่า โรงเรียนควรจัดกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนหรือ
ส่งเสริมหลักสูตร นอกจากนี้ยังกล่าวไว้ว่า การจัดบริการสุขภาพอนามัยและอาหารกลางวัน
เป็นสิ่งสำคัญ และจำเป็นยิ่งคือความเจริญเติบโต และพัฒนาการทุก ๆ ด้านของนักเรียน
ซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน ส่วนการจัดกิจกรรมส่งเสริม
ประชาธิปไตยในโรงเรียน เป็นการมุ่งให้นักเรียนปฏิบัติตาม กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ
ของโรงเรียน รู้จักใช้สิทธิมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ กล้าแสดงออก รู้จักรับฟังความ
คิดเห็นของผู้อื่น มีความคิดสร้างสรรค์ และรับผิดชอบต่อชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ (สำนักงาน
คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2528, เล่ม 15) จึงนับได้ว่าโรงเรียนได้
ดำเนินการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ได้ครบถ้วนตามที่สำนักงานคณะกรรมการ

การประถมศึกษาแห่งชาติต้องการ และสอดคล้องกับแนวคิดของ จันทร ชุ่มปักเมือง (2508) ที่กล่าวไว้ว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการแห่งการเรียนรู้การสอนที่มีความสำคัญในอันที่จะช่วยเสริมสร้างให้ประสบการณ์และชีวิตประจำวันของผู้เรียนมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น สำหรับกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอนในชั้นเรียนนั้น ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน/เขียน กิจกรรมการสอนซ่อมเสริม กิจกรรมคิดเลขเร็ว และกิจกรรมแข่งขันตอบปัญหา ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จะช่วยสนับสนุนการเรียนการสอน ในชั้นเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยเป็นภาระหน้าที่ของครูประจำชั้น/วิชา เป็นผู้ดำเนินการ ส่วนการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมส่งเสริมการสอนนั้น วิธีการที่โรงเรียนส่วนใหญ่ดำเนินการได้แก่ จัดส่งครูเข้ารับการอบรมทางวิชาการ จัดหาวัสดุอุปกรณ์อำนวยความสะดวก และจัดหาเอกสารคู่มือครูต่าง ๆ ให้ครูได้ศึกษาค้นคว้า การดำเนินการดังกล่าวเป็นการดำเนินงานที่เหมาะสมเพื่อกระตุ้นให้ครูได้มีความรู้เพิ่มเติม สามารถนำไปประยุกต์ใช้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ทศนิยม ศุภเมธี (ม.ป.ป.) ที่ได้เสนอว่า งานส่งเสริมการเรียนการสอนของโรงเรียนนั้นสามารถกระทำในรูปกิจกรรมดังนี้คือ จัดประชุมชี้แจงเกี่ยวกับเรื่องหลักสูตร แผนการสอน และกิจกรรมที่ใช้ในการสอน จัดสัมมนาให้ความรู้ทางวิชาการ และจัดประชุมอบรมเชิงปฏิบัติการ

สำหรับปัญหาในการจัดงานส่งเสริมการสอนนั้น ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ขาดงบประมาณในการดำเนินงาน ขาดสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ต่าง ๆ ที่เอื้ออำนวย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวนบุคลากรในโรงเรียนก็น้อย จึงทำให้ได้รับงบประมาณในการดำเนินงานน้อยลงไปด้วย ประกอบกับโรงเรียนได้จัดกิจกรรมตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติกำหนดครบถ้วน ถึงแม้ว่าบางกิจกรรมจะไม่ได้รับงบประมาณสนับสนุนก็ตาม จึงส่งผลให้ขาดวัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือ เครื่องใช้ที่จำเป็นตามไปด้วย วิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่าผู้ที่มีบทบาทมากที่สุดในการแก้ปัญหาดังกล่าวก็คือผู้บริหารโรงเรียนที่จะคิดหาวิธีการให้โรงเรียนสามารถดำเนินงานได้ โดยอาศัย

ความร่วมมือจากชุมชน และนอกจากนี้หน่วยงานเจ้าสังกัดควรจะสนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติม หรือกำหนดเกณฑ์ในการจัดกิจกรรมให้ชัดเจนเลยว่า โรงเรียนแต่ละขนาด ควรจัดกิจกรรมอะไรบ้าง

9. งานประชุมอบรมทางวิชาการ

ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ได้สำรวจความต้องการของครูที่จะเข้ารับการอบรมทางวิชาการ โดยใช้วิธีประชุมสอบถาม และใช้แบบสำรวจ ส่วนการจัดการประชุมอบรมนั้นได้จัดร่วมกับกลุ่มโรงเรียน เรื่องที่จัดส่วนใหญ่ได้แก่ เรื่องเกี่ยวกับการเรียนการสอน การจัดทำสื่อ การวัดและประเมินผล และเรื่องเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับบทความของ วิวัฒน์ โรยสกุล (2527) เรื่อง การฝึกอบรมกับความจำเป็นของครูหลักสูตรใหม่ระดับประถมศึกษา ได้กล่าวไว้ว่า โดยหลักการฝึกอบรมนั้น ควรมีการสำรวจความต้องการในการอบรมก่อนว่า ผู้เข้ารับการอบรมต้องการเรื่องใด แล้วจึงดำเนินการตามขั้นตอนของการฝึกอบรมต่อไป นอกจากนี้เรื่องที่โรงเรียนส่วนใหญ่จัดประชุมอบรมนั้น เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการที่จะส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครู ซึ่งเป็นความจำเป็นอีกประการหนึ่งของผู้ดำรงอาชีพครูคือ ต้องติดตามความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการอยู่เสมอ เพื่อที่จะได้นำความรู้ใหม่ ๆ มาสอนนักเรียน ทั้งนี้จากการวิเคราะห์เอกสารพบว่า สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดน่านและสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ต่างก็ดำเนินการจัดอบรมครูผู้สอนกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ตามสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นนั้น ๆ นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ได้จัดการประชุมทางวิชาการเป็นประจำทุกเดือน ทั้งนี้เพื่อปรึกษาหารือและแก้ไขปัญหาร่วมกัน ตลอดจนเสนอแนะสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน และเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ผู้บริหารจัดขึ้นเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอน และการทำงานของครูให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (กิตติมา ปรีดีติลก, 2532)

ส่วนปัญหาการจัดงานการประชุมอบรมทางวิชาการนั้น ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหามีเกี่ยวกับ งบประมาณในการจัดประชุมอบรมทางวิชาการมีจำกัด ไม่เพียงพอ และขาดสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ในการจัดประชุมอบรม ซึ่ง

สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิเชียร นพพลกรัง (2533) ที่พบปัญหานี้เช่นกัน วิธีการแก้ไขปัญหานี้ ผู้วิจัยเห็นว่า หน่วยงานต้นสังกัดควรสนับสนุนงบประมาณให้โรงเรียนและกลุ่มโรงเรียนที่ต้องการจัดประชุมอบรม โดยพิจารณาจากข้อมูลสภาพปัญหาและความต้องการเป็นราย ๆ มิใช่จัดสรรให้ได้รับงบประมาณเท่ากันทุกขนาดโรงเรียน ทั้งนี้ เนื่องจากสภาพปัญหาและความต้องการแตกต่างกัน ซึ่งบางโรงเรียนอาจไม่มีความจำเป็นต้องจัดประชุมอบรมเลย ในขณะที่เดียวกันบางโรงเรียนอาจมีความจำเป็นต้องจัดประชุมอบรมครู ซึ่งในขณะนี้ทุกโรงเรียนจะได้รับงบประมาณเพื่อการนี้ โรงเรียนละ 1,000 บาท

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยพบปัญหาที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา ทั้งในระดับจังหวัด อำเภอ และโรงเรียน ต้องริบหาทางแก้ไขอย่างเร่งด่วน ได้แก่ ปัญหาขาดแคลนครูผู้สอนที่มีความรู้ ความสามารถในการสอนกลุ่มประสบการณ์พิเศษ ไม่มีการวิเคราะห์ข้อทดสอบเพื่อนำมาปรับปรุง ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ในการให้คำปรึกษาหรือนิเทศงานวิชาการ โดยเฉพาะ ไม่มีการสร้างสื่อ เครื่องมือนิเทศในระดับโรงเรียน และขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการวางแผนพัฒนางานวิชาการ ผู้วิจัยขอเสนอแนะดังต่อไปนี้

สำหรับสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดน่านและสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอในสังกัด

1. ควรพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการปฏิบัติ ในเรื่องของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในกลุ่มประสบการณ์พิเศษ การวิเคราะห์ข้อสอบ การจัดนิเทศภายในโรงเรียน การสร้างเครื่องมือในการนิเทศภายในโรงเรียน และการวางแผนพัฒนางานวิชาการ ส่วนรูปแบบของการพัฒนานั้น ควรคำนึงถึงสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของแต่ละท้องถิ่น ทั้งนี้อาจแตกต่างกันไปตามกลุ่มคนและเป้าหมายในการพัฒนา ตลอดจนความเร่งด่วนของปัญหานั้น ๆ ควรมุ่งเน้นให้บุคลากรเหล่านั้นได้มีโอกาสได้ฝึกปฏิบัติอย่างจริงจัง เพื่อให้สามารถนำไปปฏิบัติในโรงเรียนได้

สำหรับโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดน่าน

1. การใช้วิทยากรบุคคลภายนอกที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง งานประดิษฐ์ งานช่าง งานอาชีพอื่น ๆ ที่มีในท้องถิ่น เพื่อแก้ไขปัญหาในการที่ครูผู้สอนขาดทักษะในเรื่องนั้น ๆ
2. ควรส่งเสริมบุคลากรในโรงเรียนที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะ ได้มีโอกาสใช้ความรู้ความสามารถเหล่านั้นให้เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนและเพื่อนร่วมงาน ทั้งนี้ ผู้บริหารโรงเรียนควรให้ความสำคัญ ให้ขวัญกำลังใจ โดยการยกย่องชมเชย หรือประกาศเกียรติคุณเป็นครั้งคราว
3. ควรจัดนิเทศภายในโรงเรียนให้เกิดขึ้นอย่างจริงจัง และควรประสานงานกับสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ หรือสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เพื่อขอสนับสนุนวิทยากร ในการให้ความรู้ และทักษะในการปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวจัยการจัดงานวิชาการภายในโรงเรียนประถมศึกษา
ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอื่น ๆ
2. ควรมีการศึกษาวจัยเกี่ยวกับการจัดนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดน่าน เพื่อให้ได้ข้อมูลนำมาพัฒนา
งานนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนต่อไป
3. ควรมีการศึกษาวจัยเปรียบเทียบการจัดงานวิชาการภายในโรงเรียน
ประถมศึกษา ที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง กับโรงเรียนที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนต่ำ ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดน่าน